

Μία πρώτη αποτύπωση των δεδομένων της ποσοτικής έρευνας

1. Επιβεβαιώνεται η μεγαλύτερη ηλικία των Ελληνίδων έναντι των Αλβανίδων και Φιλιππινέζων οικιακών βοηθών. Οι πρώτες πλειοψηφούν στις κατηγορίες 46-65, οι Φιλιππινέζες κυριαρχούν στην κατηγορία 36-45, ενώ οι Αλβανίδες μοιράζονται στις κατηγορίες -45 ετών.
2. Οι Ελληνίδες είναι κυρίως απόφοιτες Δημοτικού, οι Αλβανίδες κυρίως απόφοιτες Λυκείου και οι Φιλιππινέζες κολλεγίου. Το υψηλό ποσοστό των Αλβανίδων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έναντι των Φιλιππινέζων (η ποιοτική έρευνα καθώς και η διεθνής βιβλιογραφία δίνει υψηλά ποσοστά μεταναστριών με τριτοβάθμια εκπαίδευση) πιθανότατα να ερμηνεύεται μέσα από τη σύγχυση που προκαλεί η χρήση του όρου κολλέγιο [college] στο φιλιππινέζικο-αμερικάνικο εκπαιδευτικό σύστημα.
3. Οι περισσότερες οικιακές βοηθοί είναι παντρεμένες, με τις Αλβανίδες να υπερέχουν σε ποσοστά έναντι των Ελληνίδων και των Φιλιππινέζων. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν εδώ τα υψηλά ποσοστά των Ελληνίδων, έναντι των υπολοίπων, στην κατηγορία «χωρισμένη-χήρα» που μάλλον αναφέρονται στο «χήρα» πράγμα που συνδέεται με την ηλικία τους, ενώ στις Φιλιππινέζες εντύπωση προκαλεί το διπλάσιο, έναντι των υπολοίπων, ποσοστό τους στην κατηγορία «ανύπαντρη» (πιθανή ερμηνεία η μικρή ηλικία μαζί με συζυγικές ιστορίες που προκαλούν αμηχανία).
- 3^α. Οι Ελληνίδες έχουν σε μεγαλύτερα ποσοστά από τις άλλες γυναίκες συντρόφους που δεν εργάζονται, πράγμα που και πάλι μπορεί να συσχετιστεί με την ηλικία (σύνταξη).
4. Οι Αλβανίδες, που έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά γάμου, έχουν και εξίσου υψηλά ποσοστά παιδιών (γάμος =οικογένεια στο αλβανικό πλαίσιο). Οι Φιλιππινέζες έχουν μεγαλύτερο ποσοστό στα παιδιά από ότι στο γάμο πράγμα που δηλώνει είτε την ύπαρξη παιδιών εκτός γάμου, είτε -το πιθανότερο- την σύγχυση που προκαλεί η υπάρχουσα κατάστασή τους «σε διάσταση» από το σύζυγο, η πιθανή συμβίωσή τους (που συχνά την ονομάζουν άτυπα και «γάμο») με άλλον άντρα, αλλά και η ύπαρξη παιδιών στις Φιλιππίνες τα οποία μπορεί να έχουν χρόνια να δουν.
- 4^α. Τα παιδιά των Ελληνίδων φαίνονται συγκεντρωμένα στην κατηγορία «άλλο» πιθανότατα γιατί εργάζονται (σύνδεση με 1) ενώ των υπολοίπων σε Δημοτικό και Γυμνάσιο-Λύκειο.
5. Οι Ελληνίδες κατοικούν σε ιδιόκτητο οικιακό χώρο, οι Αλβανίδες σε οικιακό χώρο με ενοίκιο, ενώ οι Φιλιππινέζες είναι οι μισές στο ενοίκιο και σε ένα ποσοστό 36.5% live-in. Επιβεβαιώνεται η κυριαρχία των Φιλιππινέζων στην live-in οικιακή εργασία.
- 5^α. Ο οικιακός χώρος των Ελληνίδων είναι μεγαλύτερος από ό,τι των Αλβανίδων και Φιλιππινέζων που είναι κατά κύριο λόγο διαμέρισμα τριάρι. Εδώ υπάρχει μία αντίφαση με το 36.4% live-in του 5. Συνολικά, γιατί έχουμε τόσο χαμηλά ποσοστά απαντήσεων σε αυτή την ερώτηση;

5β. Και στις τρεις ομάδες έχουμε τις οικιακές βοηθούς να διαμένουν σε σπίτια με άλλα 1-3 άτομα. Οι Ελληνίδες, όμως, παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά στη συγκατοίκηση αυτή από ότι Αλβανίδες και Φιλιππινέζες πράγμα που πιθανόν να συνδέεται με την απροθυμία των αλλοδαπών γυναικών να απαντήσουν στην συγκεκριμένη ερώτηση (καθεστώς παρανομίας). Το ποσοστό της απροθυμίας (τεράστιο στις Φιλιππινέζες γυναίκες) είναι επίσης αλληλένδετο με την αμφίθυμη στάση που διατηρούν αναφορικά με το τί συνιστά σπίτι [*house*] και συγκατοίκηση(ποιοτικά δεδομένα).

6. Οι Ελληνίδες βρίσκονται διάσπαρτες στην πόλη ενώ Αλβανίδες και Φιλιππινέζες βρίσκονται συγκεντρωμένες στο κέντρο (γκετοποίηση ή πολυεθνικός χαρακτήρας του αθηναϊκού κέντρου). Τα μεγάλα ποσοστά των Φιλιππινέζων στα βόρεια προάστια συνδέονται απόλυτα με την live-in κατάσταση, και με το κοινωνικο-οικονομικό στρώμα των εργοδοτών.

7. Ο live-in χαρακτήρας της εργασίας των Φιλιππινέζων επιβεβαιώνεται και εδώ αφού οι Φιλιππινέζες εργάζονται πολύ μεγάλα ποσοστά σε έναν οικιακό χώρο, όπως επίσης επιβεβαιώνεται και ο έντονα part-time χαρακτήρας των Αλβανίδων που απασχολούνται σε πολλούς οικιακούς χώρους.

8.1.1 Και εδώ επιβεβαιώνονται τα παραπάνω στοιχεία αφού οι Φιλιππινέζες εργάζονται κυρίως «κάθε μέρα» (=live-in) στο πρώτο σπίτι, οι Αλβανίδες 1-2 φορές την εβδομάδα (=part-time), και οι Ελληνίδες μοιράζονται ανάμεσα στο πενθήμερο, την καθημερινή εργασία και το 1-2 φορές την εβδομάδα.

8.2.1 Σε αυτό το πρώτο σπίτι οι

Φιλιππινέζες: καθαρίζουν, σιδερώνουν, πλένουν ρούχα, μαγειρεύουν, φροντίζουν παιδιά

Αλβανίδες: καθαρίζουν, σιδερώνουν, πλένουν ρούχα, μαγειρεύουν, φροντίζουν παιδιά +φροντίζουν ηλικιωμένους

Ελληνίδες: καθαρίζουν, σιδερώνουν, φροντίζουν παιδιά, μαγειρεύουν, πλένουν ρούχα.

Από εδώ διαφαίνεται καταρχήν το περιεχόμενο της οικιακής εργασίας που περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο το καθάρισμα, το σιδέρωμα, το πλύσιμο ρούχων, τη φροντίδα παιδιών, το μαγείρεμα. Επιπλέον, φαίνεται η εθνοτική διαφοροποίηση του περιεχομένου της οικιακής εργασίας αφού οι Ελληνίδες ασχολούνται ιδιαίτερος με την φροντίδα παιδιών [η συγγένεια στα χέρια του ομοεθνούς, η φροντίδα της συνέχειας του αίματος στον εθνοτικά ομόαιμο, κλπ) ενώ οι Αλβανίδες ασχολούνται λιγότερο από όλες [η συγγένεια μακριά από την εποπτεία ή τη φροντίδα του απόλυτα «άλλου»]. Τα υψηλά ποσοστά των Φιλιππινέζων ερμηνεύονται και πάλι μέσα από την live-in απασχόληση ή ακόμα και εκείνη τη μορφή οικιακής εργασίας που ενώ δεν είναι κυριολεκτικά live-in (δεν κοιμούνται εκεί) αναπαράγει τα βασικά χαρακτηριστικά της (πολύωρη και μακροχρόνια καθημερινή εμπλοκή με τον οικιακό χώρο των εργοδοτριών).

8.1.2 Στο δεύτερο σπίτι οι Φιλιππινέζες εργάζονται μόνο 1-2 φορές την εβδομάδα (απόλυτα συμβατό με την live-in απασχόληση), ενώ οι Αλβανίδες πολύ συχνά 1-2 φορές την εβδομάδα (απόλυτο συμβατό με την σταθερή part-time απασχόληση). Οι Ελληνίδες εδώ μοιράζονται σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες.

8. 2.2

Τα 8.1.3, 8.2.3, 8.1.4, 8.2.4 έχουν κάποιο πρόβλημα

9. Οι Φιλιπινέζες έχουν υψηλότερα ποσοστά στις πολλές και ακαθόριστες ώρες εργασίας [live in συνθήκη] ενώ Αλβανίδες και Ελληνίδες επιβεβαιώνουν την μέση διάρκεια της οικιακής εργασίας να κινείται στις 4-7 ώρες.
10. Οι Φιλιπινέζες εργάζονται περισσότερο σε προάστια πράγμα που εξεικονίζει την ταξική ταυτητα των εργοδοτών τους.
- 10^α. Επίσης, επιβεβαιώνεται η σύνδεση των εργοδοτών τους με τα βόρεια προάστια, ενώ των Ελληνίδων με όλα (μεγάλο εύρος ταξικής διακύμανσης εργοδοτών που απασχολούν Ελληνίδες οικιακές βοηθούς).
11. Η οικιακή εργασία αφορά κυρίως πυρηνικές ή εκτεταμένες οικογένειες και όχι μονογονεϊκές οικογένειες ή μονομελείς οικιακές ομάδες.
12. Εδώ αρχίζει και ανιχνεύεται ο τρόπος με τον οποίο οι οικιακές βοηθοί τοποθετούνται απέναντι στην εργασιακή συνθήκη της έμμισθης οικιακής εργασίας. Οι Αλβανίδες προβάλλουν ως οι πιο απαιτητικές αφού σε μεγάλο ποσοστό δε θα δεχόντουσαν να επιτελέσουν κάποια καθήκοντα ενώ οι Φιλιπινέζες ως οι πιο υποχωρητικές και ικανοποιημένες αφού θα δεχόντουσαν σχεδόν τα πάντα.
- 12^α. Οι Φιλιπινέζες αντιπαθούν εξίσου το καθάρισμα αποθήκης και τις βαρειές δουλειές, και ακολουθεί το μαγείρεμα και η φροντίδα ζώων. Σε αντίθεση με τις άλλες οικιακές βοηθούς δίνουν απαντήσεις αναφορικά με τις «αγορές» και τη «φροντίδα ζώων» (και το πλούσιμο του αυτοκινήτου) γεγονός που δείχνει κυρίως ότι επιτελούν αυτές τις εργασίες (συνέπεια της live-in συνθήκης και της ταξικής ταυτότητας των εργοδοτών).
- Οι Αλβανίδες, όπως και οι Ελληνίδες άλλωστε, δίνουν υψηλά ποσοστά απροθυμίας απασχόλησης με τη «φροντίδα ηλικιωμένων». Αν η ερώτηση 11 ήταν σαφέστερη αναφορικά με τον τύπο οικογένειας που κυριαρχεί (διάκριση εκτεταμένης από πυρηνική) πιθανόν να επιβεβαιωνόταν η υπόθεση ότι η πυρηνική οικογένεια σε Ελλάδα και Αλβανία αντλεί από την εκτεταμένη για τη φροντίδα των παιδιών αλλά δεν ανταποδίδει πλέον με τη φροντίδα των ηλικιωμένων γονιών, ενώ το αντίθετο συμβαίνει στο φιλιπινέζικο πλαίσιο όπου κυριαρχεί και συνιστά αξία η ανταπόδοση του χρέους προς τους γονείς και η φροντίδα τους. Ακολουθεί για Αλβανίδες και Ελληνίδες η ενδιαφέρουσα απόρριψη της κατηγορίας της καθαριότητας που συνιστά την επιτομή της εργασιακής συνθήκης, και με αυτό τον τρόπο υπονομεύεται η ίδια η απασχόληση στην συγκεκριμένη εργασία. Ενώ οι Αλβανίδες δεν επιθυμούν το μαγείρεμα, οι Ελληνίδες δείχνουν μία πλήρη αποδοχή του πιθανόν ως το βασικό σημείο κυριαρχίας τους στον εργασιακό οικιακό χώρο.
13. Αμέσως μετά, στο σύνολό τους οι οικιακές βοηθοί κατασκευάζουν μία καλή εικόνα της οικιακής εργασίας αφού δεν τους ζητείται να επιτελέσουν τέτοια ανεπιθύμητα καθήκοντα.
- 13^α. Αν τους ζητηθεί όμως να επιτελέσουν τέτοια καθήκοντα, αναδύεται και πάλι αχνά αυτός ο τρόπος πρόσληψης της σχέσης με την εργοδότη: Οι Φιλιπινέζες ενδίδουν σε μεγαλύτερα ποσοστά, οι Ελληνίδες το συζητάνε εξίσου, ενώ οι Αλβανίδες σε ποσοστό διπλάσιο από τις Φιλιπινέζες αρνούνται να τα κάνουν.
14. Σχεδόν όλες οι οικιακές βοηθοί φαίνεται να έχουν πρόσβαση σε όλα τα σημεία του οικιακού χώρου.
- 14^α. Στις λίγες περιπτώσεις απαγόρευσης αυτή αφορά κυρίως το υπνοδωμάτιο. Οι Φιλιπινέζες δίνουν κάποια μικρά αλλά παράδοξα ποσοστά στη σκάλα, την αποθήκη

και το guest room (και πάλι εξεικόνιση της ταξικής ταυτότητας των εργοδοτών) ως χώρων απαγόρευσης. Ίσως αξίζει να υποθεθεί εδώ πως αυτοί δεν είναι χώροι απαγόρευσης αλλά χώροι στους οποίους οι Φιλιππινέζες γυναίκες δεν χρειάζεται να ασκήσουν οικιακά καθήκοντα (πιθανόν γιατί όπως και οι βαριές δουλειές τις οποίες αντιπαθούν, η αποθήκη και η σκάλα είναι δουλειά «της Αλβανίδας» σε μεγαλοαστικά σπίτια, με άλλα λόγια κατασκευάζουν εδώ μία δική τους εθνοτική διαφοροποίηση της οικιακής εργασίας). Το «χρηματοκιβώτιο» ως κατηγορία χώρου είναι κάπως περίεργη οπότε δεν ξέρω αν πρέπει αν ερμηνευτεί κατά γράμμα το ποσοστό που δίνουν στην απαγόρευσή του οι Αλβανίδες επιβεβαιώνοντας μία στερεότυπη σύνδεσή τους με την «απειλή», την «κλεψιά», κλπ.

15. Αν σκεφτεί κανείς την εξαιρετικά πειθαρχημένη –με μία πρώτη ματιά– συμπεριφορά των Φιλιππινέζων φαντάζει παράδοξο το ότι αλλάζουν θέση στα οικιακά αντικείμενα περισσότερο από τις υπόλοιπες οικιακές βοηθούς. Η ερμηνεία του φαινομένου μπορεί να συνδέεται και πάλι με την live-in κατάσταση που απαιτεί την εμπλοκή της οικιακής βοηθού σε ζητήματα τάξης πέρα από εκείνα της καθαριότητας. Η απροθυμία των Ελληνίδων, από την άλλη, να αλλάζουν θέση φανερώνει την κοινή αντίληψή τους με τις εργοδότες για την οικιακή ευταξία (όπου το κάθε πράγμα έχει τη μία και μοναδική θέση του).

16. Οι περισσότερες οικιακές βοηθοί κάνουν διάλειμμα κατά την εργασία τους αλλά οι Φιλιππινέζες περισσότερο πιθανότατα λόγω των πολύωρων εργασιακών τους ωραρίων και της live-in συνθήκης. Οι Ελληνίδες κάνουν λιγότερα πράγματα που πιθανότατα συνδέεται με τον «βιαστικό» και ταυτοχρόνως «αποτελεσματικό» χαρακτήρα που τους αποδίδουν οι εργοδότες τους (Βλ. ποιοτικά δεδομένα).

16^α. Η μεγάλη πλειοψηφία των οικιακών βοηθών (πάνω από 60%) παρουσιάζει το διάλειμμα ως μία υπόθεση που αφορά και βρίσκεται υπό τον έλεγχο της οικιακής βοηθού και όχι της εργοδότης.

16β. Πού οφείλεται η απροθυμία Αλβανίδων και Φιλιππινέζων να απαντήσουν στην ερώτηση «θα θέλατε να κάνετε διάλειμμα;» που έχει ως αποτέλεσμα τα ποσοστά τους;

17. Οι Φιλιππινέζες φαίνεται να τρώνε πολύ περισσότερο από τις άλλες οικιακές βοηθούς στη δουλειά τους γεγονός που συνδέεται με την live-in συνθήκη και τις πολλές ώρες εργασίας. Οι Ελληνίδες έχουν τα μικρότερα ποσοστά πράγμα που μπορεί να συνδέεται με τον εξισωτικό χαρακτήρα της σχέσης (αν σκεφτεί κανείς ότι η χωριστή κατανάλωση φαγητού που συχνά συνοδεύει την οικιακή εργασία μπορεί να διαμορφώνει ιεραρχίες, βλ 17β) ή ακόμα και με μία προσπάθεια συμβολικής διάκρισης του οικιακού χώρου της εργοδότης από την δική της, και τον ταυτόχρονο τονισμό της ύπαρξης ενός δικού της, ιδιόκτητου οικιακού χώρου.

17^α. Όλες οι οικιακές βοηθοί θεωρούν πως το να μην τρώνε κατά την εργασία συνιστά επιλογή τους. Οι Αλβανίδες τονίζουν, όμως, την απουσία παροχής φαγητού από την εργοδότη (το φαγητό σηματοδοτεί εκτός από μορφή κοινωνικότητας και συσχετισμού με την εργοδότη και μία υποχρέωσή της κατά την οικιακή βοηθού;) ενώ οι Φιλιππινέζες την έλλειψη χρόνου και την ύπαρξη δικού τους οικιακού χώρου (που δεν είναι συχνά αυτονόητος).

17β. Οι Ελληνίδες τρώνε συχνότερα από τις υπόλοιπες οικιακές βοηθούς μόνες τους ενώ οι Αλβανίδες λιγότερο πράγμα που δίνει ίχνη της εξωστρεφούς και κοινωνικής στάσης των Αλβανίδων.

18. Όλες οι οικιακές βοηθοί έχουν ένα τουλάχιστον σπίτι όπου εργάζονται σε σταθερή βάση.
- 18^α. Για τις Φιλιππινέζες το σπίτι αυτό είναι βασικά ένα επιβεβαιώνοντας και πάλι τη live-in συνθήκη, ενώ οι Αλβανίδες έχουν παραπάνω από ένα σπίτια σταθερά πράγμα που συνδέεται με την προσπάθεια τους να διαμορφώσουν τους όρους μία σταθερής part-time απασχόλησης (βλ. ποιοτικά).
19. Οι Φιλιππινέζες, και πάλι ως live-in, πληρώνονται κυρίως σε μηνιαία βάση ενώ οι Αλβανίδες συνήθως κάθε φορά. Οι Ελληνίδες δείχνουν να έχουν μεγαλύτερη γκάμα τρόπων πληρωμής.
20. Οι Φιλιππινέζες έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά ασφάλισης για οικιακής εργασία πράγμα που φανερώνει την μακροχρόνια σύνδεσή τους με το επάγγελμα, και την σταθερότητα του [live-in] σε αντίθεση με τις Ελληνίδες που έχουν ασφάλιση από κάπου αλλού (από σκάλες;)
21. 1, 21.2, 21.3 Οι Φιλιππινέζες παίρνουν δώρο Χριστουγέννων και Πάσχα περισσότερο από όλες (βλ. live.in) ενώ οι Ελληνίδες λιγότερο από όλες. Συνδέεται με την απασχόληση των Ελληνίδων σε ηλικιωμένες εργοδότες και στην αντίληψη που αυτές φέρουν για την οικιακή εργασία ως βοήθεια και όχι ως επάγγελμα; Από την άλλη, ενώ οι Φιλιππινέζες και πάλι πλειοψηφούν στο επίδομα άδειας (το οποίο οι οικιακές βοηθοί το παίρνουν σε μικρότερα ποσοστά από τα δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα) είναι οι Αλβανίδες εδώ, και όχι οι Ελληνίδες, που έχουν τα μικρότερα ποσοστά. Σχετίζεται αυτό με την έννοια των «διακοπών» και το αν –κατά την κρίση των εργοδοτριών- αφορά τελικά αλλοδαπές γυναίκες;
- 22, 22^α. Οι Φιλιππινέζες παίρνουν επίσης περισσότερα δώρα από τις υπόλοιπες οικιακές βοηθούς, ενώ οι Ελληνίδες και πάλι τα λιγότερα. Όσον αφορά στο είδος των δώρων αυτά αναδεικνύουν μία αντίληψη των οικιακών βοηθών και της εξω-εργασιακής ζωής τους από την πλευρά των εργοδοτριών. Τα ρούχα καταρχήν και κατά κύριο λόγο αποτελούν μία παράδοση στον δωρισμό της οικιακής εργασίας (βιβλιογραφία εδώ), και ειδικά τα παλιά ρούχα που κατά τους μελετητές φανερώνουν τον ιεραρχικό χαρακτήρα της. Τα ρούχα αναδεικνύουν ταυτόχρονα την παρουσία μίας γυναικείας συσχέτισης καθώς μπορεί να γίνονται αντικείμενο συζήτησης και τρόπος επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Οι Φιλιππινέζες παίρνουν: ρούχα καινούρια, ρούχα παλιά, παπούτσια, γλυκά, κοσμήματα+συσκευές. Οι Ελληνίδες παίρνουν: ρούχα καινούρια, συσκευές σπιτιού, χρήματα, ρούχα παλιά+γλυκά, κοσμήματα. Οι Αλβανίδες παίρνουν: ρούχα καινούρια, ρούχα παλιά, παπούτσια+συσκευές, γλυκά, παιχνίδια, κοσμήματα. Μόνο οι Ελληνίδες έχουν κάτι ποσοστά σε λουλούδια και βιβλία δηλαδή σε συνηθισμένα δώρα σε καταστάσεις ‘κλασσικής ελληνικής’ κοινωνικότητας. Επίσης, οι Ελληνίδες δεν παίρνουν ως δώρο παπούτσια (ερμηνεία του συμβολικού χαρακτήρα των παπουτσιών και του ιεραρχικού χαρακτήρα που διαμορφώνει η μετάβασή τους από άνθρωπο σε άνθρωπο)!
23. Στην πλειοψηφία τους οι οικιακές βοηθοί δηλώνουν ικανοποιημένες από τις οικονομικές απολαβές τους. Οι Φιλιππινέζες περισσότερο από όλες, ενώ οι Ελληνίδες εκφράζουν εντονότερα τη δυσαρέσειά τους.
- 24.1 Το βασικό δίκτυο εύρεσης εργασίας για τις οικιακές βοηθούς είναι οι φίλοι και γνωστοί ιδιαίτερα στις Ελληνίδες γυναίκες. Για Αλβανίδες και Φιλιππινέζες σημασία

έχει επίσης το συγγενειακό δίκτυο ενώ οι Ελληνίδες επισημαίνουν και επιβεβαιώνουν την αξία τους με έμφαση στο δίκτυο των εργοδοτριών.

25. Όσον αφορά στον διακανονισμό των χρημάτων αυτός κατά τις Φιλιπινέζες βρίσκεται στα χέρια του εργοδότη ενώ οι Ελληνίδες τονίζουν τις συναινετικές διαδικασίες.

26. Ο διακανονισμός όμως των οικιακών καθηκόντων είναι διαφορετικός. Για τις Φιλιπινέζες εξακολουθεί να βρίσκεται στα χέρια των εργοδοτών, ενώ για τις Ελληνίδες χάνει κάτι από τον συναινετικό χαρακτήρα του και αφορά είτε αποκλειστικά τις ίδιες είτε αποκλειστικά τους εργοδότες. Οι Αλβανίδες επίσης μειώνουν εδώ την πιθανότητα συμφωνίας στο θέμα των καθηκόντων αλλά αποδίδουν το σύνολο σχεδόν του ελέγχου του οικιακού χώρου στην εργοδότρια.

27. Οι οικιακές βοηθοί έχουν στην πλειοψηφία τους κλειδιά των οικιακών χώρων όπου απασχολούνται με τις Φιλιπινέζες στην κορυφή (βλ και πάλι live-in απασχόληση και τη σύνδεσή της με το ιδίωμα της «έμπιστης Φιλιπινέζας»).

28. Οι Φιλιπινέζες άλλωστε είναι και εκείνες που τελούν τις οικιακές εργασίες χωρίς την επιτήρηση των εργοδοτριών ενώ οι Αλβανίδες έχουν την μεγαλύτερη επίβλεψη (Φιλιπινέζα: έμπιστη γυναίκα::Αλβανίδα: επικίνδυνη γυναίκα).

28^α. Οι περισσότερες εργοδότριες βρίσκονται μακριά από τις οικιακές βοηθούς κατά την επιτέλεση της οικιακής εργασίας αναδεικνύοντας κάπως τον προσωπικό χαρακτήρα αυτής της εργασίας και το παραδοσιακό ιεραρχικό φορτίο της (με το οποίο νεαρές εργοδότριες αισθάνονται άβολα). Οι Ελληνίδες κάνουν κάπως περισσότερο από κοινού εργασίες ενώ οι Αλβανίδες κάνουν κάπως περισσότερο υπό επιτήρηση εργασίες.

29. Οι Φιλιπινέζες επιζητούν τη μέγιστη απόσταση από την εργοδότρια (να μην είναι σπίτι), οι Αλβανίδες το ίδιο αλλά σε μικρότερο βαθμό ενώ οι Ελληνίδες δείχνουν την κυριότητα του οικιακού χώρου κατά την επιτέλεση της οικιακής εργασίας από την οικιακή βοηθό (=«νοικοκυρά») αδιαφορώντας για το που βρίσκεται η εργοδότρια.

30. Τις Αλβανίδες και Φιλιπινέζες τις αποκαλούν οι εργοδότες κυρίως με το μικρό τους όνομα ενώ τις Ελληνίδες σε μικρότερα ποσοστά με το «κυρία τάδε» να κερδίζει έδαφος (λόγω ηλικίας, λόγω εξισωτικής σχέσης;). Τί να είναι άραγε το 2.4% που δίνουν οι Φιλιπινέζες στο «αλλιώς»;

31. Οι Ελληνίδες, άλλωστε, αποκαλούν «ως ίσες προς ίσο» τους εργοδότες με το μικρό τους ενώ Αλβανίδες και Φιλιπινέζες με το «κυρία μικρό». Οι Φιλιπινέζες μεγαλώνουν την απόσταση ακόμα περισσότερο χρησιμοποιώντας συχνά το «κυρία επώνυμο» και φανερώνοντας για άλλη μια φορά το ταξικό υπόβαθρο των εργοδοτών (όπου το επώνυμο υφίσταται στο πλαίσιο του οικιακού χώρου).

32. Οι Φιλιπινέζες κουβεντιάζουν λιγότερο από Ελληνίδες και Αλβανίδες γυναίκες με τις εργοδότριες για μη εργασιακά ζητήματα.

32α. Η «φιλική» σχέση μεταξύ Ελληνίδων και των ομοεθνών εργοδοτριών τους φαίνεται και από το ότι κουβεντιάζουν περισσότερο από τις άλλες γυναίκες για προσωπικά ζητήματα. Φιλιπινέζες και Αλβανίδες χτίζουν την σχέση πάνω στην πολιτισμική συνάφεια που διαμορφώνει η «οικογένεια».

33. Αλβανίδες και Φιλιπινέζες είναι αρκετά ικανοποιημένες με τον ορισμό της οικιακής εργασίας ως «καθαρίζω σπίτι» ενώ οι Ελληνίδες επιθυμούν κάτι «άλλο» (αφού κυρίως «έχουν σπίτι»;

34. Οι Φιλιπινέζες «βγαίνουν» με τους εργοδότες τους και «πηγαίνουν διακοπές μαζί τους» πολύ πιο συχνά από ότι οι υπόλοιπες, συνέπεια όχι μίας στενής εξω-εργασιακής σχέσης αλλά έκφραση μίας live-in εργασιακής κατάστασης. Οι Ελληνίδες επιβεβαιώνουν τον 'φιλικό' χαρακτήρα της σχέσης δίνοντας έμφαση στις εκατέρωθεν «προσκλήσεις» (τυπικός τρόπος κοινωνικότητας στο ελληνικό πλαίσιο) ενώ οι Αλβανίδες τονίζουν την απόσταση τους δηλώνοντας μηδενική εξω-εργασιακή επικοινωνία.

35. Δεν το κατανοώ.

36. Οι Ελληνίδες αισθάνονται πιο κοντά στον εργοδότη τους από Αλβανίδες και Φιλιπινέζες ενώ οι Φιλιπινέζες παρουσιάζουν το ενδιαφέρον ποσοστό 3.6% στην ακραία απάντηση «πολύ μακριά» που δεν δίνει καμία άλλη ομάδα γυναικών.

37. Αντιστοίχως, οι Ελληνίδες προσλαμβάνουν τη στάση των εργοδοτριών απέναντί τους ως πιο θετική από ότι οι Φιλιπινέζες και οι Αλβανίδες με τις Φιλιπινέζες να έχουν και πάλι ένα ποσοστό στην κατηγορία «αρνητική στάση».

38. Οι Ελληνίδες απασχολούνται περισσότερο από άλλες οικιακές βοηθούς σε άλλες εργασίες πράγμα που επιβεβαιώνει την σύνδεση της γυναικείας μεταναστευτικής κατάστασης με την έμμισθη οικιακή εργασία.

38^α. Μου φαίνεται ασαφής...βάζει και πάλι παρόμοιες κατηγορίες με του «σπιτιού» (;)

38β. Οι Αλβανίδες παρουσιάζονται ως οι πλέον δυσαρεστημένες με την απασχόληση στην οικιακή εργασία ενώ οι Ελληνίδες περισσότερο, και οι Φιλιπινέζες λιγότερο, μοιράζονται ανάμεσα στη δουλειά σε σπίτι και σε κάποια άλλη εργασία.

38γ1. Οι λίγες οικιακές βοηθοί που έχουν και κάποια άλλη δουλειά απασχολούνται εκεί με διαφορετικό τρόπο: οι Ελληνίδες σε πιο καθημερινή βάση ενώ Φιλιπινέζες και Αλβανίδες περιστασιακά.

ΙΘΑΓΕΝΕΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

39.1 Η πλειοψηφία των οικιακών βοηθών «κάνει με τη δουλειά της το χρέος της προς την οικογένεια». Υπερτερούν οι Αλβανίδες και τελευταίες έρχονται οι Φιλιπινέζες.

39.2 Η πλειοψηφία των οικιακών βοηθών «κερδίζει με τη δουλειά της χρήματα για μια καλύτερη ζωή». Υπερτερούν οι Αλβανίδες και τελευταίες έρχονται οι δυσαρεστημένες με τα χρήματα Ελληνίδες.

39.3 Μικρότερη από πριν πλειοψηφία των οικιακών βοηθών πιστεύει ότι η «δουλειά είναι πάνω από όλα κούραση». Υπερτερούν οι Αλβανίδες και έρχονται τελευταίες με διαφορά οι Ελληνίδες.

39.4 Στην ερώτηση «εκείνο που κάνω με τη δουλειά μου είναι να φροντίζω ανθρώπους» παρουσιάζεται εθνοτική διαφοροποίηση: Οι Ελληνίδες συμφωνούν με αυτό σε μεγάλο ποσοστό πράγμα που συνδέεται τόσο με τη σύνδεσή τους με τις εργοδότες, την ταύτιση οικιακού χώρου και εργοδότριας-οικογένειας (σε ένα επίπεδο), την απασχόλησή τους στην φροντίδα παιδιών. Οι Αλβανίδες διαφωνούν σε μεγάλο ποσοστό πράγμα που πιθανώς συνδέεται με την κατασκευή μίας μέγιστης απόστασης τόσο εθνοτικής (οι Αλβανοί ως «απειλή»), όσο και φυλετικής (οι Αλβανοί ως «κακή ράτσα»), πολιτισμικής (οι Αλβανοί ως «Ελληνες 50 χρόνια πριν»), και οικιακής (οι Αλβανοί ως μη σχετιζόμενοι με τη φροντίδα των ελληνόπουλων). Οι Φιλιπινέζες μοιράζονται.

39.5 Και πάλι σε πλειοψηφίες, χαμηλές, με το «τη δουλειά μου δεν την κάνουν άλλες γιατί κουράζονται». Η οικιακή εργασία νοηματοδοτείται ως εργασία που απαιτεί σθένος. Μέσα από αυτή την ιδιότητά της οι Ελληνίδες (βλ. ερώτηση 39.3) που παρότι δεν κουράζονται οι ίδιες θεωρούν ότι οι «αλλες» Ελληνίδες κουράζονται, κατακευάζουν τη διαφορά τους από τις εργοδότες. Οι εργοδότες δεν έχουν το σθένος, τη δύναμη την ικανότητα να επιτελέσουν αυτή την εργασία με άλλα λόγια η μη απασχόλησή τους στην οικιακή εργασία δεν είναι ένα ζήτημα επιλογής. Αλβανίδες και Φιλιππινέζες ποντάρουν λιγότερο σε αυτή την «αδυναμία» των εργοδοτριών.

39.6 Στην υπερβολή της η παραπάνω ερώτηση με το «κάνω αυτή τη δουλειά γιατί κανένας δεν μπορεί να την κάνει στο σπίτι» που δηλώνει μία πλήρη και ρητή αδυναμία οι Ελληνίδες πλειοψηφούν και πάλι αλλά κατεβάζουν τα ποσοστά τους. Δεν είναι θέμα ανημπόριας, είναι θέμα αδυναμίας, μειονεξίας των εργοδοτών.

39.7 Η περιφήμη «εκεί που δουλεύω βλέπουν ότι παιδεύομαι και μου το δείχνουν» θέτει υπό δοκιμασία το «παιδεμα» αλλά το συνδέει με την ανταπόδοση. Οι οικιακές βοηθοί δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα.

39.8 «Καμιά δουλειά δεν είναι ντροπή». Οι Ελληνίδες το προσυπογράφουν, οι Αλβανίδες που συνολικά βγάζουν μία απαξίωση της οικιακής εργασία μειώνουν την επιδοκιμασία.

39.9 Το ότι «η δουλειά μου μου δίνει θέση στην κοινωνία» σε συνδυασμό με το προηγούμενο γίνεται απολύτως αποδεκτό από τις Ελληνίδες ενώ αποδοκιμάζεται έντονα από τις Αλβανίδες.

39.10 Οι Αλβανίδες τελικώς επιβεβαιώνουν την απαξίωση της οικιακής εργασία δηλώνοντας πλειοψηφικά ότι «κάνουν αυτή τη δουλειά επειδή δεν μπορούν να βρουν κάποια άλλη». Αντίστοιχα οι Φιλιππινέζες δηλώνουν εδώ συμφιλιωμένες με την απασχόλησή τους στο επάγγελμα.

39.11 Οι Φιλιππινέζες διαφοροποιούνται έντονα για πρώτη φορά δηλώνοντας τη σύνδεση της εργασίας με το θέλημα του Θεού ενώ επιβεβαιώνεται το άθεο παρελθόν και παρόν των Αλβανίδων.

39.12 Το «μόνο με τη δουλειά γίνεσαι άνθρωπος» αφορά περισσότερο τις Ελληνίδες παρά τις υπόλοιπες οικιακές βοηθούς και ειδικά τις Αλβανίδες που διαφωνούν.

Συνολικά οι Ελληνίδες απαντούν περισσότερο πλειοψηφικά (7 συμφωνούν) σε όλες τις παραπάνω ερωτήσεις, με τις Αλβανίδες στον αντίποδα (4 συμφωνούν) και τις Φιλιππινέζες στη μέση (1 συμφωνεί). Αυτή η αντίδραση πιθανόν να συνδέεται 1) με την τάση Ελληνίδων και Αλβανίδων να ανταποκρίνονται σε ρητές και ξεκάθαρες τοποθετήσεις με παρόμοιο, πολιτισμικά ορισμένο τρόπο (έναν τρόπο που αναγνωρίζει βασικά την άρνηση και την κατάφαση στο απέναντι αυτής άκρο) 2) την τάση των Φιλιππινέζων να αποφεύγουν τέτοιες ρητές τοποθετήσεις 3) οι ερωτήσεις τεστάρουν στα ελληνικά ελληνικά στερεότυπα με τα οποία είναι αναμενόμενο να ταυτίζονται ευκολότερα οι Ελληνίδες 4) οι Αλβανίδες δηλώνουν μία απαξίωση της δουλειάς και συγκεκριμένα της οικιακής εργασίας 5) οι Αλβανίδες δηλώνουν τη μεγάλη και αντίρροπη της οικιακής εργασίας αξία της οικογένειας και μιας καλύτερης ζωής.

40. Όλες οι οικιακές βοηθοί αναδεικνύουν ως βασικό προτέρημα τους, και πιθανόν ως βασικό προτέρημα της καλής οικιακής βοηθού, το ότι είναι έμπιστη και λιγότερο

το ότι καθαρίζει καλά. Είτε γιατί η ικανότητα καθαρισμού θεωρείται αυτονόητη είτε γιατί δεν παίζει σημαντικό ρόλο.

42. Οι Φιλιπινέζες παρουσιάζουν μία έξαρση στην μετακίνησή τους προς την Ελλάδα το '90-91 ενώ οι Αλβανίδες το '97-98.

43. Οι περισσότερες οικιακές βοηθοί έχουν μείνει στην Ελλάδα χωρίς να μετακινηθούν έκτοτε, αλλά οι Φιλιπινέζες παρουσιάζουν πολύ μεγαλύτερα ποσοστά μετακίνησης στο εξωτερικό από ότι οι Αλβανίδες ακυρώνοντας ίσως σενάρια διαμεταναστευτικής συμπεριφοράς.

43^a. Οι Φιλιπινέζες απουσίασαν στην πλειοψηφία τους για μικρά διαστήματα 3-6 μηνών, ενώ οι Αλβανίδες μεγαλύτερα διαστήματα 3-6 μηνών (πράγμα που μπορεί να υποδηλώνει διαμεταναστευτική λογική)

44. Οι Φιλιπινέζες ήρθαν στην Ελλάδα κατά πάσα πιθανότητα με συμβόλαιο (τυπικό ή άτυπο με κάποια εργοδότη) εξου και η άμεση εγκατάστασή τους σε σπίτι εργοδότη. Οι Αλβανίδες εγκαταστάθηκαν με την άφιξή τους κυρίως σε οικιακούς χώρους δικούς τους (έμφαση στην πυρηνική οικογένεια και το «σπίτι») ή συγγενών (έμφαση στη συγγένεια) ενώ πολύ λιγότερο από τις Φιλιπινέζες χρησιμοποίησαν φιλικά δίκτυα.

45. Οι Αλβανίδες παρουσιάζονται πιο σταθερές από τις Φιλιπινέζες στην εγκατάστασή τους στην Αθήνα, απόρροια πιθανόν της συγκατοίκησης της πυρηνικής οικογένειας στην πρώτη περίπτωση, και μελών της ευρύτερης οικογένειας ή και φίλων στη δεύτερη.

47, 47a Αλβανίδες και Φιλιπινέζες εργαζόντουσαν στην πλειοψηφία τους πριν τη μετανάστευση, οι Αλβανίδες σε κάπως υψηλότερα ποσοστά (μπορεί να σχετίζεται με την ηλικία) και κυρίως ως μισθωτές ενώ οι Φιλιπινέζες είχαν υψηλότερα ποσοστά από τις Αλβανίδες στον τομέα της αυτοαπασχόλησης.

48, 49. Η ερώτηση επιβεβαιώνει και πάλι τα συμπεράσματα της διεθνούς βιβλιογραφίας όπου η οικιακή εργασία και το καθάρισμα και η φροντίδα αποτελούν τους πρώτες και βασικούς τομείς απασχόλησης για μετανάστριες γυναίκες.

50 Στην περίφημη σκάλα οι Φιλιπινέζες συγκεντρώνονται (όπως αναμέναμε) στο κέντρο (πάντα στη μέση), οι Αλβανίδες χτίζουν την υψηλή αυτοεκτίμηση και φιλοδοξία τους τοποθετώντας εαυτόν στην κορυφή ενώ οι Ελληνίδες ως μη μετανάστριες και απευθυνόμενες σε μία ιθαγενή έρευνα (διακρίνοντας λοιπόν μικρές δυνατότητες υπέρβασης) δίνουν και το υψηλό ποσοστό του 11% στο πρώτο και χαμηλότερο σκαλοπάτι (παρα το 39.9).

51. Οι Φιλιπινέζες εμφανίζονται να επικοινωνούν με τους δικούς τους σε εβδομαδιαία βάση ενώ οι Αλβανίδες κάπως αραιότερα (να σημειωθεί για τις Φιλιπινέζες: 1) η συχνή ύπαρξη παιδιών στις Φιλιπίνες 2) η έμφαση στην εκτεταμένη οικογένεια 3) η αίσθηση χρέους προς τους γονείς).

52. Το χαμηλό ποσοστό των Φιλιπινέζων σε διακοπές σε σταθερή βάση και το πολύ υψηλότερο των Αλβανίδων έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς συνδέεται με την live-in συνθήκη, και την διαφορετική διαχείριση του καθεστώτος παρανομίας. Επίσης, και με βάση τα αυξημένα ποσοστά των Φιλιπινέζων στην 34 όπου φαίνεται να «κάνουν διακοπές με τους εργοδότες» προκύπτει αυτή η εθνοτικά διαφοροποιημένη νοηματοδότηση των «διακοπών» από Φιλιπινέζες και τις εργοδότης τους (ή αλλιώς το να δέχονται το «κάνουμε διακοπές μαζί» των εργοδοτών τους δε σημαίνει

ότι οι ίδιες θεωρούν ότι «κάνουν διακοπές». Σύμφωνα με τα ποιοτικά δεδομένα «διακοπές» σημαίνει κυρίως ταξίδι στις Φιλιππίνες και αυτό επιβεβαιώνει και η παρούσα ερώτηση-απάντηση).

53. Οι Φιλιππινέζες επενδύουν πολύ περισσότερο από τις Αλβανίδες στην πατρίδα τους, θα λέγαμε ότι είναι στραμμένες στην πατρίδα τους.

53^α1. Παρά το 39.1 οι Φιλιππινέζες χρησιμοποιούν στη συντηρητική τους πλειοψηφία τα χρήματά τους για να βοηθήσουν την οικογένεια στις Φιλιππίνες (παιδιά, γονείς, ανίψια, αδέρφια λένε τα ποιοτικά δεδομένα) κάτι που δε συμβαίνει στις προσανατολισμένες στην εδώ διαμορφωμένη πυρηνική οικογένεια Αλβανίδες.

53^α2. Και πάλι επιβεβαιώνονται τα ποιοτικά δεδομένα που θέλουν την αγορά οικιακού χώρου τον δεύτερο -μετά την οικογένεια- λόγο επένδυσης χρημάτων στην πατρίδα. Οι Αλβανίδες φαίνεται να επενδύουν κατά κύριο λόγο στον οικιακό χώρο.

54. Τριπλάσιο ποσοστό Αλβανίδων από Φιλιππινέζες έχει αγοράσει ακίνητο στην Ελλάδα παρότι το ποσοστό είναι χαμηλό.

55. Περισσότερες Αλβανίδες από Φιλιππινέζες έχουν καταθέσεις στην Ελλάδα.

56. Η ερώτηση μπορεί να επιβεβαιώνει την σύνδεση των Ελληνίδων και -εκ κουμπαριάς- των Αλβανίδων με την ορθοδοξία αλλά δε δίνει πολλά στοιχεία για τον θρησκευτικό κατακερματισμό των Φιλιππινέζων.

57. Όπως θα περίμενε κανείς, οι Φιλιππινέζες πηγαίνουν στην εκκλησία μία ή και περισσότερες φορές την εβδομάδα ενώ οι Ελληνίδες μία φορά το μήνα και οι Αλβανίδες στις γιορτές.

58. Όσον αφορά στην ενδο-εθνοτική αλληλεγγύη Αλβανίδων και Φιλιππινέζων φαίνεται πιο έντονη στις (εσωστρεφείς) Φιλιππινέζες από ότι στις προσανατολισμένες στον ιθαγενή πληθυσμό Αλβανίδες καθώς οι Φιλιππινέζες βοηθούν πιο συχνά συγγενείς ή φίλους στο σπίτι τους. Πρέπει βέβαια να ληφθεί εδώ υπόψη ότι στις Αλβανίδες μπορεί να υπάρχει μία πολύ πιο εσωστρεφής αντίληψη του σπιτιού (και όχι της εθνοτικής ομάδας) και αυτό να είναι που διαμορφώνει τα παραπάνω ποσοστά.

60. Οι Φιλιππινέζες παρουσιάζουν καλύτερη αντιμετώπιση από την κοινωνία υποδοχής από ότι οι Αλβανίδες αλλά δεν έχουμε με την 61 μία αντίστοιχη εικόνα αφού απευθύνεται μόνο στις Φιλιππινέζες (!)

62: 1,2,3,4,5. Όσον αφορά στη σωματειακή οργάνωση φαίνεται εξαιρετικά χαμηλή και στις δύο εθνοτικές ομάδες (μήπως αντί για Ελληνίδα έπρεπε να λέει Αλβανίδα;) με τις Αλβανίδες να έχουν υψηλότερα ποσοστά σε πολιτιστικούς συλλόγους και τις Φιλιππινέζες να έχουν πολύ υψηλά ποσοστά στους θρησκευτικούς συλλόγους (τους οποίους συνήθως δεν αντιλαμβάνονται ως συλλόγους αλλά ως ομάδες, fellowships, κλπ).